

Project1 report

رضا چهرقانی 810101401

امیر نداف فهمیده 810101540

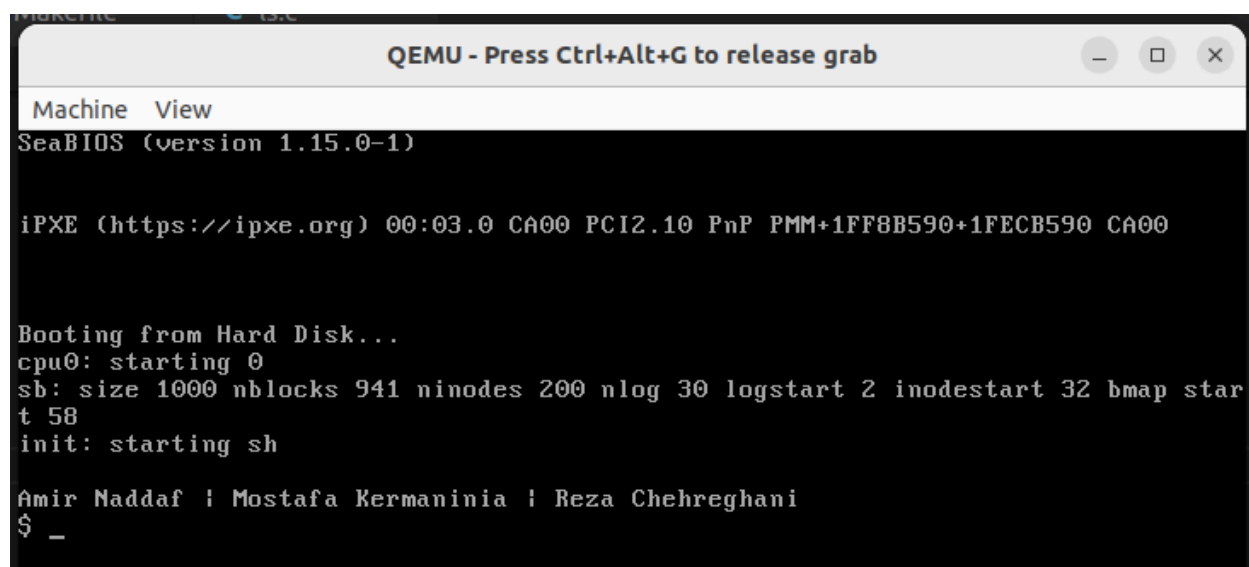
مصطفی کرمانی نیا 810101575

مخزن گیتهاب این پروژه:

<https://github.com/reza-chehreghani/OS-Lab-xv6>

● اضافه کردن یک متن به Message Boot

نام اعضای گروه پس از بوت شدن سیستم عامل روی ماشین مجازی Qemu، در انتهای پیام های نمایش داده شده در کنسول نشان داده می شود:


```
QEMU - Press Ctrl+Alt+G to release grab
Machine View
SeaBIOS (version 1.15.0-1)

iPXE (https://ipxe.org) 00:03.0 CA00 PCI2.10 PnP PMM+1FF8B590+1FECB590 CA00

Booting from Hard Disk...
cpu0: starting 0
sb: size 1000 nblocks 941 ninodes 200 nlog 30 logstart 2 inodestart 32 bmap star
t 58
init: starting sh

Amir Maddaf | Mostafa Kermaninia | Reza Chehreghani
$ _
```

● اضافه کردن قابلیت های جدید به کنسول

1. جلو و عقب رفتن `cursor`

2. نمایش `history` و بالا و پایین کردن دستورات

3. عملیات های `copy & paste`

4. عملیات های ریاضی

برای این بخش در تابع `consoleintr` ، بعد از هندل کردن کارکتر وارد شده یک دور بافر را به وسیله تابع `search_buf`، سرچ می کنیم تا در صورت وجود عبارت ریاضی به فرمت گفته شده بگردیم.

```
void search_buf()
{
    for (int i = input.w; i < input.e; i++)
    {
        if (input.buf[i % INPUT_BUF] == '?')
        {
            mathexp_finder(i);
        }
    }
}
```

همانطور که مشخص است این تابع به دنبال یک علامت سوال در بافر می‌گردد و اگر پیدا شد، ایندکس مربوطه را به تابع mathexp_finder پاس می‌دهد.

```
void mathexp_finder(int qmark_pos)
{
    int isnt_exp = 0;
    int i = qmark_pos - 1;
    if (input.buf[i % INPUT_BUF] == '=')
    {
        i--;
        if (0 <= (int)input.buf[i % INPUT_BUF] - 48 && (int)input.buf[i % INPUT_BUF] - 48 < 10)
        {
            int flag = 0;
            while (0 <= (int)input.buf[i % INPUT_BUF] - 48 && (int)input.buf[i % INPUT_BUF] - 48 < 10)
            {
                i--;
            }
            if (i == input.e - 2)
            {
                flag = 1;
                char op = input.buf[i % INPUT_BUF];
                if (op == '%' || op == '+' || op == '-' || op == '*' || op == '/')
                {
                    i--;
                }
                else
                {
                    flag = 1;
                }
            }
            int op_index = i + 1;
            while (0 <= (int)input.buf[i % INPUT_BUF] - 48 && (int)input.buf[i % INPUT_BUF] - 48 < 10)
            {
                i--;
            }
            if (i == op_index - 1)
            {
                flag = 1;
            }
            if (flag == 1)
            {
                isnt_exp = 1;
            }
            if (isnt_exp == 0)
            {
                calculator(i + 1, qmark_pos, op, op_index);
            }
        }
    }
}
```

در این تابع همانطور که از اسمش پیداست به دنبال الگوی ریاضی گفته شده می‌گردیم به این صورت که از علامت سوال به سمت عقب می‌آییم و ابتدا یک مساوی بعد چند رقم عدد سپس یک operator و دوباره چند رقم عدد ببیند، متوجه می‌شود که یک عبارت با الگوی گفته شده پیدا کرده و ایندکس شروع اولین عدد، ایندکس پایان عبارت (علامت سوال) و عملگر و ایندکس آن را به تابع calculator می‌دهد. این تابع یکم طولانی است برای همین در چند عکس توضیح داده می‌شود.

```

void calculator(int s_index, int end_index, char op, int op_index)
{
    int num1 = 0, num2 = 0, pos = 1, fraction = 0, int_ans = 0;
    int f_ans = 0, less_than1 = 0;
    for (int i = s_index; i < op_index; i++)
        num1 = num1 * 10 + input.buf[i % INPUT_BUF] - 48;
    for (int i = op_index + 1; i < end_index - 1; i++)
        num2 = num2 * 10 + input.buf[i % INPUT_BUF] - 48;
    switch (op)
    {
        case '%':
            f_ans = num1 % num2;
            break;
        case '-':
            f_ans = num1 - num2;
            break;
        case '+':
            f_ans = num1 + num2;
            break;
        case '/':
            f_ans = (10 * num1) / num2;
            int_ans = num1 / num2;
            break;
        case '*':
            f_ans = num1 * num2;
            break;
        default:
            break;
    }
}

```

در ابتدای این تابع یک سری متغیر را ست می‌کنیم که به ترتیب دو عدد عبارت، فلگ مثبت بودن، فلگ اعشاری بودن، جواب عدد صحیح، جواب فرکشنال (جلو تر میگم چرا int تعریف شده) و فلگ کمتر از یک بودن هستند. سپس در دو حلقه for بعدی بر اساس ایندکس‌ها، اعداد را استخراج کرده و با سوییچ کیس بعد از آن جواب عبارت در f_ans ریخته می‌شود. در بخش تقسیم که ممکن است پاسخ ما اعشاری باشد چون تنها به یک رقم اعشار نیاز داریم، 10 برابر تقسیم هم ذخیره کردیم و اگر این مقدار با رند شده مقدار تقسیم برابر نباشد می‌فهمیم که اعشار داریم.

```

    }
    if (op == '/')
    {
        if (f_ans != 10 * int_ans)
        {
            fraction = 1;
            int_ans = f_ans;
            if (int_ans < 10)
                less_than1 = 1;
        }
    }
    else
    {
        int_ans = f_ans;
        if (int_ans < 0)
        {
            int_ans = -int_ans;
            pos--;
        }
    }
}

```

در این تیکه هم اگر عملیات تقسیم بود چک می‌کنیم که جواب اعشاری است یا خیر اگر بود فلگ های مورد نظر را مقدار دهی می‌کنیم و رقم ها را به صورت عدد در int_ans ذخیره می‌کنیم. (اگر عملیات تقسیم بود و اعشاری بود f_ans شامل رقم های مورد نیاز است اما اگر اعشار نداشته باشد خود int_ans حاوی مقدار صحیح است. در باقی عملیات ها هم چون اعشار نداریم f_ans همان int_ans است. بعد از آن هم چک می‌کنیم که اگر جواب منفی بود فلگ متناظر را صفر کنیم و مقدار جواب را به مثبت تغییر دهیم (تنها در عملیات منها ممکن است جواب منفی شود).

```

279     }
280     int bias = input.c - end_index - 1;
281     if (bias > 0)
282         while (input.c != end_index + 1)
283         {
284             consputc(LEFT_ARROW);
285             input.c--;
286         }
287     for (int i = input.c; i <= end_index; i++)
288     {
289         consputc(RIGHT_ARROW);
290         input.c++;
291     }
292     for (int j = end_index + 1; j > s_index; j--)
293     {
294         for (uint i = input.c--; i != input.e; i++)
295             input.buf[(i - 1) % INPUT_BUF] = input.buf[i % INPUT_BUF];
296         input.e--;
297         consputc(BACKSPACE);
298     }

```

در این بخش کد موقعیت کرسر را به بعد از علامت سوال تغییر می دهیم به این صورت که ایندکس کرسر از end_index که همان ایندکس علامت سوال است بیشتر بود، با دادن LEFT_ARROW به consputc و کم کردن ایندکس کرسر، آن را به بعد از علامت سوال می رسانیم. و اگر هم ایندکس کرسر کمتر از ایندکس علامت سوال بود با دادن RIGHT_ARROW به consputc و اضافه کردن ایندکس کرسر، آن را به بعد از علامت سوال می رسانیم. همه این کار ها را کردیم تا عبارت را پاک کنیم برای این کار به تعداد کارکتر های عبارت ریاضی، BACKSPACE می زنیم. (در صورت نیاز بافر را شیف می دهیم، همچنین ایندکس input.e را نیز آپدیت می کنیم.)

```
299 void calculator(int s_index, int end_index, char op, int op_index)
300 {
301     for (uint i = input.e++; i != input.c; i--)
302         input.buf[i % INPUT_BUF] = input.buf[(i - 1) % INPUT_BUF];
303     input.buf[input.c++ % INPUT_BUF] = '-';
304     consputc('-');
305 }
306 int num_digits = 0;
307 do
308 {
309     num_digits++;
310     int a = int_ans % 10 + 48;
311     int_ans /= 10;
312     for (uint i = input.e++; i != input.c; i--)
313         input.buf[i % INPUT_BUF] = input.buf[(i - 1) % INPUT_BUF];
314     if (fraction == 1 && num_digits > 1)
315     {
316         fraction = 0;
317         int_ans *= 10;
318         int_ans += a - 48;
319         input.buf[input.c++ % INPUT_BUF] = (int) '.';
320     }
321     else if (less_than1 == 1 && int_ans == 0 && a == (int) '0')
322     {
323         less_than1 = 0;
324         input.buf[input.c++ % INPUT_BUF] = (int) '0';
325     }
326     else
327         input.buf[input.c++ % INPUT_BUF] = a;
328 } while (int_ans != 0 || less_than1);
329
330
```

بعد از تمام این کار ها نوبت به ریختن جواب در بافر است. باید توجه داشت که بعد از پاک کردن عبارت ریاضی کرسر روی ایندکس شروع عبارت است و دقیقا جایی است که باید شروع به نوشتن کند. حال اگر جواب منفی بود ابتدا یک علامت منفی در بافر می اندازیم و آن را در کنسول نمایش می دهیم. سپس از راست عدد رقم به رقم به بافر اضافه می کنیم به طوری که عملا در بافر عدد

جواب به صورت برعکس قرار می گیرد (ابتدا رقم یکان بعد دهگان و ...). همچنین اگر عدد ما اعشاری باشد، '.' را در بافر قرار می دهیم یا اگر اعشاری کمتر از 1 باشد، صفر را دستی در بافر قرار می دهیم. تعداد دفعات تکرار این حلقه را در num_digits ذخیره می کنیم تا بعداً از آن برای درست کردن جای ارقام استفاده کنیم.

```
for (int i = 0; i < num_digits / 2; i++)
{
    int temp = input.buf[(input.c - 1 - i) % INPUT_BUF];
    input.buf[(input.c - 1 - i) % INPUT_BUF] = input.buf[(input.c - (num_digits - i)) % INPUT_BUF];
    input.buf[(input.c - (num_digits - i)) % INPUT_BUF] = temp;
}
if (pos == 0)
    s_index++;
for (int i = 0; i < num_digits; i++)
{
    consputc(input.buf[(i + s_index) % INPUT_BUF]);
}
while (bias > 0)
{
    consputc(RIGHT_ARROW);
    input.c++;
    bias--;
}
}
```

حال که اعداد به صورت برعکس در بافر ذخیره شده اند، کافی است عدد را به اصطلاح mirror کنیم یعنی رقم i ام از آخر را با رقم i ام از اول جا به جا کنیم. بعد از این اگر عدد منفی بود، قبلاً یک علامت منفی در ایندکس شروع قرار دادیم پس ایندکس شروع جدید که در آن رقم ها ذخیره شده اند یکی بعد از ایندکس قدیمی است. سپس از جایی که رقم های جواب شروع می شوند تا زمانی که تمام رقم ها نوشته شوند، رقم به رقم را به consputc پاس می دهیم تا روی کنسول نمایش داده شوند.

در آخر هم اگر کرسر ما از اول بعد از علامت سوال بود و ما آن را جا به جا کردیم، به مقدار بایاس آن را به جلو می بریم و RIGHT_ARROW می زنیم تا ایندکس کرسر و نمایش کرسر در کنسول با هم یکی باشند.

دقت شود که ما در این بخش از کد اعداد چند رقمی به عنوان operand را نیز هندل کردیم همچنین عملیات باقیمانده را نیز پشتیبانی می کند.

● برنامه سطح کاربر

در این بخش با توجه به شماره دانشجویی‌های اعضای تیم key به صورت زیر محاسبه می‌شود.

$$\text{Key} = (75 + 40 + 1) \bmod 26 = 12$$

سپس برای هر دستور یک فایل کد داریم که عکس و توضیح آن‌ها در زیر آمده است.

کد دستور encode را که به صورت زیر است.

```
1 #include "types.h"
2 #include "stat.h"
3 #include "user.h"
4 #include "fcntl.h"
5
6 char uc_alphabet[26] = {'A', 'B', 'C', 'D', 'E', 'F', 'G', 'H', 'I', 'J', 'K', 'L', 'M',
7                        'N', 'O', 'P', 'Q', 'R', 'S', 'T', 'U', 'V', 'W', 'X', 'Y', 'Z'};
8 char lc_alphabet[26] = {'a', 'b', 'c', 'd', 'e', 'f', 'g', 'h', 'i', 'j', 'k', 'l', 'm', 'n', 'o', 'p',
9                        'q', 'r', 's', 't', 'u', 'v', 'w', 'x', 'y', 'z'};
10
11 char *encode(char *c)
12 {
13     // key = (40 + 75 + 1) mod 26 = 12
14     int key = 12;
15     for (int i = 0; i < strlen(c); i++)
16         if ((int)c[i] >= (int)'a' && (int)c[i] <= (int)'z')
17             c[i] = lc_alphabet[((int)c[i] - (int)'a' + key) % 26];
18         else if ((int)c[i] >= (int)'A' && (int)c[i] <= (int)'Z')
19             c[i] = uc_alphabet[((int)c[i] - (int)'A' + key) % 26];
20     return c;
21 }
```

کد به این صورت است که علاوه بر هدرهای types.h (که شامل تعریف انواع داده‌های پایه ساختاری است)، stat.h (که اطلاعات مربوط به فایل را شامل می‌شود) و user.h (که شامل یک سری توابع مثلاً برای باز کردن و بستن فایل و غیره است)، fcntl.h هم داریم که شامل تعریف فلگ‌های مرتبط با عملیات فایل است.

سپس دو آرایه از حروف بزرگ و کوچک انگلیسی درست کردیم تا بتوانیم برای هر حرف انکود شده آن را بباییم. تابع encode یک رشته می‌گیرد، آن را انکود می‌کند و رشته انکود شده را برمی‌گرداند. با توجه به کلید تعریف شده، برای هر کاراکتر رشته، اگر عضو کاراکتر های کوچک بود از آرایه الفبای کوچک و اگر کاراکتر بزرگ بود از آرایه الفبای بزرگ، ایندکس آن را به اندازه key شیفت می‌دهیم و باقیمانده بر 26 می‌گیریم تا کاراکتر معادل انکود شده را بدهد. دقت شود که اگر کاراکتری از حروف انگلیسی نبود، همان باقی می‌ماند.

```
22
23 int main(int argc, char *argv[])
24 {
25     if (argc <= 1)
26     {
27         printf(1, "There is no text\n");
28         exit();
29     }
30     int fd = 0;
31     if ((fd = open("result.txt", O_CREATE | O_RDWR)) < 0)
32         printf(1, "Couldn't open the file");
33     for (int i = 1; i < argc; i++)
34     {
35         char *c = encode(argv[i]);
36         write(fd, c, strlen(argv[i]));
37         if (i != argc - 1)
38             write(fd, " ", 1);
39         else
40             write(fd, "\n", 1);
41     }
42     close(fd);
43     exit();
44 }
45
```

در تابع main این فایل هم ابتدا چک می‌شود که یک تکستی جلوی دستور encode آمده باشد. سپس یک فایل به اسم result.txt باز می‌کنیم. فلگ های O_CREATE و O_RDWR برای این است که فایل را در صورت عدم وجود بسازد و یا در صورت وجود باز کند. سپس با استفاده از argc و argv متن جلوی دستور encode را کلمه به کلمه به تابع encode می‌دهیم و رشته کد گذاری شده را در فایل می‌نویسیم. و بعد آن بر اساس اینکه به کلمه آخر رسیدیم یا خیر، اسپیس یا \n می‌نویسیم. در آخر هم فایل را می‌بندیم. دقت شود که در دستور decode هم تابع main به همین صورت است.

```

char *decode(char *c)
{
    // key = (40 + 75 + 1) mod 26 = 12
    int key = 12;
    for (int i = 0; i < strlen(c); i++)
        if ((int)c[i] >= (int)'a' && (int)c[i] <= (int)'z')
            c[i] = lc_alphabet[((int)c[i] - (int)'a' + 26 - key) % 26];
        else if ((int)c[i] >= (int)'A' && (int)c[i] <= (int)'Z')
            c[i] = uc_alphabet[((int)c[i] - (int)'A' + 26 - key) % 26];
    return c;
}

```

تنها فرق تابع encode با decode در نحوه شیفت دادن است که در تابع encode ایندکس کاراکتر با مقدار key جمع می‌شود اما در تابع decode همانطور که مشاهده می‌کنید مقدار key کم می‌شود تا عملاً تاثیر encode خنثی شود. از طرفی چون عملگر باقیمانده روی اعداد منفی کار نمی‌کند. دستی یک +26 اضافه کردیم تا مقدار داخل پرانتز منفی نشود.

حال برای این که دستورات ما بعد از اینکه در کنسول نوشته می‌شوند اجرا شوند، آن‌ها را به make file اضافه می‌کنیم.

```

167
168 UPROGS=\
169   _cat\
170   _echo\
171   _forktest\
172   _grep\
173   _init\
174   _kill\
175   _ln\
176   _ls\
177   _mkdir\
178   _rm\
179   _sh\
180   _stressfs\
181   _usertests\
182   _wc\
183   _zombie\
184   _history\
185   _encode\
186   _decode\
187

```

```

253 EXTRA=\
254   mkfs.c ulib.c user.h cat.c echo.c forktest.c grep.c kill.c\
255   ln.c ls.c mkdir.c rm.c stressfs.c usertests.c wc.c zombie.c history.c encode.c decode.c\
256   printf.c umalloc.c\
257   README dot-bochsrc *.pl toc.* runoff runoff1 runoff.list\
258   .gdbinit.tmpl gdbutil\
259

```

که همانطور که دیده می‌شود اسم دو دستور encode و decode را در لیست UPROGS) user programs (ذخیره می‌شود که در واقع لیستی از برنامه‌هایی که در فضای کاربر ران می‌شود است. علامت _ نشان دهنده فایل میانی است و با زدن دستور درواقع کد واقع در آن فایل اجرا می‌شود. فایل کد ها را نیز در لیست EXTRA اضافه می‌کنیم. یک نمونه از خروجی این کد به صورت زیر است.

```

$ encode This is a simple text.
$ cat result.txt
Ftue ue m euybxq fqjf.
$ decode Ftue ue m euybxq fqjf.
$ cat result.txt
This is a simple text.
$

```

● مقدمه‌ای درباره سیستم عامل و xv6

سوال 1) سه وظیفه اصلی سیستم عامل را نام ببرید.

1. مدیریت و ساده سازی دسترسی به سخت افزار: سیستم عامل وظیفه دارد که سخت افزار کامپیوتر را کنترل و مدیریت کند و جزئیات فنی پیچیده آن را از دید برنامه‌ها پنهان سازد. به این ترتیب، برنامه‌ها بدون نیاز به درک مستقیم از سخت افزار، می‌توانند از منابع مختلف سیستم استفاده کنند.
2. اشتراک‌گذاری منابع بین برنامه‌ها: سیستم عامل منابع سخت افزاری مانند CPU، حافظه و دستگاه‌های ورودی/خروجی را به‌طور منظم بین برنامه‌های مختلف به اشتراک می‌گذارد، تا به نظر برسد که این برنامه‌ها به صورت همزمان اجرا می‌شوند، حتی اگر در واقعیت اینگونه نباشد.
3. فراهم کردن بستری امن برای ارتباط و همکاری بین برنامه‌ها: سیستم عامل راه‌های ایمن و کنترل‌شده‌ای را برای تعامل و تبادل داده میان برنامه‌های مختلف ارائه می‌دهد تا بتوانند به صورت مؤثر با هم کار کنند، بدون اینکه امنیت و ثبات سیستم به خطر بیافتد.

سوال 2) فایل‌های اصلی سیستم عامل xv6 در صفحه یک کتاب xv6 لیست شده‌اند. به طور مختصر هر گروه را توضیح دهید. نام پوشه اصلی فایل‌های هسته سیستم عامل، فایل‌های سرایند و فایل سیستم در سیستم عامل لینوکس چیست؟ در مورد محتویات آن مختصراً توضیح دهید.

1. Basic Headers (فایل‌های سرایند اصلی)

فایل‌های سرایند این دسته شامل تعاریفات پایه‌ای و اساسی سیستم عامل هستند. آن‌ها ساختارهای داده، انواع داده‌های سفارشی، پارامترهای اصلی سیستم (مانند تعداد ماکسیمم فرآیندها)، ساختار چیدمان حافظه و آدرس قسمت‌های مختلف در حافظه و توابع مهمی را تعریف می‌کنند که در بخش‌های مختلف سیستم عامل استفاده می‌شوند. همچنین شامل تعاریفات مرتبط با معماری x86 و اطلاعات مربوط به واحد مدیریت حافظه (MMU) و فرمت اجرایی فایل‌های باینری (ELF) و ساختارهای مربوط به تاریخ و زمان سیستم می‌شوند. این فایل‌ها پایه‌ای برای ارتباط سیستم عامل با سخت افزار و نرم افزار هستند.

2. Entering xv6 (ورود به xv6)

این دسته از فایل‌ها مربوط به راه‌اندازی اولیه سیستم عامل است. فایل‌های اسمبلی و C در این دسته وظیفه دارند که پس از روشن شدن سیستم، پردازنده را آماده‌سازی کنند و سپس هسته سیستم عامل را به اجرا درآورند. این مرحله شامل تنظیمات اولیه CPU، آماده‌سازی حافظه، و شروع اجرای فرآیندهای پایه‌ای هسته است. در سیستم‌های چندپردازنده، فایل‌های مخصوص به راه‌اندازی پردازنده‌های اضافی نیز در این دسته قرار دارند.

3. Locks (قفل‌ها)

فایل‌های این دسته به منظور همگام‌سازی (synchronization) بین بخش‌های مختلف سیستم عامل طراحی شده‌اند. قفل‌های چرخشی (spinlocks) و قفل‌های خواب (sleeplocks) به عنوان ابزارهای اصلی برای جلوگیری از دسترسی همزمان به منابع مشترک استفاده می‌شوند. این فایل‌ها ساختارهای داده و توابعی را فراهم می‌کنند که به هسته اجازه می‌دهد تا فرآیندهای چندگانه را به صورت همزمان اما کنترل‌شده مدیریت کند.

4. Processes (فرآیندها)

این دسته از فایل‌ها مسئول مدیریت فرآیندها در سیستم عامل هستند. فایل‌های این دسته شامل تعریف و پیاده‌سازی ساختار فرآیندها، تخصیص و آزادسازی حافظه برای آن‌ها، و همچنین مدیریت وضعیت فرآیندها و سوییچ کردن بین فرآیندهای مختلف است. همچنین، این دسته شامل کدهای مربوط به زمان‌بندی (scheduling) فرآیندها و تعاملات آن‌ها با سیستم عامل است.

5. System Calls (فراخوانی‌های سیستمی)

این دسته شامل فایل‌هایی است که پیاده‌سازی فراخوانی‌های سیستمی را بر عهده دارند. سیستم عامل از طریق این فراخوانی‌ها خدماتی مانند ایجاد فرآیندها، مدیریت حافظه، ارتباطات بین فرآیندها و مدیریت فایل‌ها را در اختیار برنامه‌های کاربری قرار می‌دهد. همچنین شامل مدیریت وقفه‌ها و استثنائات (interrupts & exceptions) و پیاده‌سازی توابعی است که به برنامه‌های سطح کاربر اجازه می‌دهد تا از خدمات هسته استفاده کنند.

6. File System (سیستم فایل)

این فایل‌ها مربوط به پیاده‌سازی سیستم فایل در xv6 هستند. سیستم فایل شامل مدیریت دیسک، فایل‌ها و دایرکتوری‌ها، بافرهای دیسک، و sleeplock برای کنترل همزمانی در عملیات فایل است. علاوه بر این،

این دسته شامل پیاده‌سازی عملیات خواندن و نوشتن فایل‌ها، مدیریت فایل‌ها در سطح هسته و اجرای برنامه‌ها از طریق فایل‌های اجرایی است.

7. Pipes (لوله‌ها)

این دسته شامل پیاده‌سازی مکانیزم لوله‌ها (pipes) است که یک روش ارتباط بین فرآیندها (IPC) است. لوله‌ها به فرآیندها این امکان را می‌دهند که به‌طور همزمان از طریق یک جریان داده با هم ارتباط برقرار کنند. این فایل‌ها ارتباط داده‌ای بین فرآیندها را در سیستم مدیریت می‌کنند.

8. String Operations (عملیات‌های رشته‌ای)

این فایل‌ها شامل توابعی برای مدیریت و پردازش رشته‌ها (strings) هستند. این توابع شامل عملیات‌هایی مانند کپی کردن، مقایسه، و محاسبه طول رشته‌ها می‌شوند و در بخش‌های مختلف سیستم عامل استفاده می‌شوند.

9. Low-Level Hardware (سخت‌افزار سطح پایین)

این دسته شامل فایل‌هایی است که به سیستم اجازه می‌دهند تا با سخت‌افزار سطح پایین، مانند پردازنده‌های چندگانه و کنترل‌کننده‌های وقفه (APIC)، تعامل کند. این فایل‌ها مسئول پیاده‌سازی تعامل مستقیم با سخت‌افزار و مدیریت وقفه‌ها و منابع سخت‌افزاری هستند که برای عملکرد صحیح سیستم حیاتی‌اند.

10. User-Level (سطح کاربر)

این دسته شامل فایل‌هایی است که به تعامل بین هسته و برنامه‌های سطح کاربر مرتبط است. این فایل‌ها شامل پیاده‌سازی فراخوانی‌های سیستمی سطح کاربر، اجرای شل ساده (که دستورات کاربر را دریافت و اجرا می‌کند)، و کدهای اولیه‌ی سطح کاربر برای شروع فرآیندهای جدید است.

11. Bootloader (بوت‌لودر)

فایل‌های بوت‌لودر مسئول بارگذاری هسته سیستم عامل از دیسک به حافظه و آغاز اجرای آن هستند. این فایل‌ها شامل کدهای اسمبلی و C برای اجرای فرآیندهای اولیه‌ی بوت‌لودر و شروع به کار سیستم عامل بعد از روشن شدن سیستم می‌شوند.

12. Link (لینک‌دهی)

این فایل شامل اسکریپت لینکدهی است که ترتیب و نحوه‌ی چیدمان قسمت‌های مختلف حافظه در فایل اجرایی هسته را تعیین می‌کند. این فایل مشخص می‌کند که هر بخش از کد و داده‌ها در چه آدرسی قرار گیرد.

پوشه‌های مشابه در لینوکس:

1. فایل‌های هسته سیستم‌عامل (Kernel Core)

- مسیر: `/usr/src/linux/kernel/`

- محتویات: این بخش شامل کدهای اصلی مدیریت هسته سیستم‌عامل است. اعمال مهمی مانند مدیریت فرآیندها، زمان‌بندی، مدیریت فراخوانی‌های سیستمی، و مدیریت حافظه در این دایرکتوری پیاده‌سازی شده‌اند. فایل‌های موجود در این مسیر به نحوه‌ی عملکرد کلی هسته و تعاملات آن با سخت‌افزار سیستم و برنامه‌های کاربر مربوط می‌شوند.

2. فایل‌های سراینده (Header Files)

- مسیر: `/usr/src/linux/include/`

- محتویات: این دایرکتوری شامل فایل‌های سراینده است که تعاریفات ساختارهای داده، ثابت‌ها و پروتوتایپ توابع مورد استفاده در هسته لینوکس را فراهم می‌کنند. این فایل‌ها به توسعه‌دهندگان هسته اجازه می‌دهند تا کدهای خود را مطابق با استانداردهای سیستم‌عامل بنویسند. همچنین این پوشه شامل فایل‌های مربوط به معماری‌های مختلف برای CPUهای مختلف است که از طریق زیرشاخه‌های خاص در دسترس هستند.

3. فایل‌های سیستم‌فایل (File System)

- مسیر: `/usr/src/linux/fs/`

- محتویات: این دایرکتوری شامل کدهای مرتبط با سیستم‌فایل لینوکس است. در این دایرکتوری توابعی برای مدیریت فایل‌ها (مانند باز کردن، خواندن، نوشتن و بستن فایل‌ها) و داده‌ساختارهای ضروری برای مدیریت فایل‌ها تعریف شده‌اند. همچنین سیستم‌های فایل مختلف (مانند NFS، ext4، و FAT) در این مسیر پیاده‌سازی شده‌اند.

● کامپایل سیستم عامل xv6

سوال 3) دستور `make -n` را اجرا نمایید. کدام دستور، فایل نهایی هسته را می‌سازد؟

دستور `make -n` در سیستم‌های یونیکس و لینوکس، دستوری است که اجازه می‌دهد تا بررسی کنید که چه فرمان‌هایی قرار است توسط `make` اجرا شوند، بدون آنکه واقعاً آن‌ها را اجرا کند. پس ما با زدن این دستور و خواندن `makefile` به این نتیجه رسیدیم که این بخش مسئول ساختن فایل نهایی هسته است:

```
ld -m elf_i386 -T kernel.ld -o kernel entry.o bio.o console.o exec.o file.o fs.o ide.o ioapic.o kalloc.o kbd.o lapic.o log.o main.o mp.o picirq.o pipe.o proc.o sleeplock.o spinlock.o string.o swtch.o syscall.o sysfile.o sysproc.o trapasm.o trap.o uart.o vectors.o vm.o -b binary initcode entryother
```

این دستور هسته‌ی سیستم عامل (`kernel`) را می‌سازد زیرا از ابزار `ld` برای لینک کردن تمام فایل‌های `.o` مربوط به اجزای هسته (که قبلاً از طریق کامپایلر به صورت جداگانه کامپایل شده‌اند) استفاده می‌کند و خروجی نهایی آن یک فایل اجرایی به نام `kernel` است. فایل‌های `.o` شامل کدهای مختلف سیستم عامل هستند که با استفاده از اسکریپت `kernel.ld` ترکیب می‌شوند. خروجی این فرآیند، هسته‌ی نهایی است که توسط سیستم اجرا می‌شود.

سوال 4) در `Makefile` متغیرهایی به نام‌های `UPROGS` و `ULIB` تعریف شده است. کاربرد آنها چیست؟

`UPROGS`: این متغیر شامل لیستی از برنامه‌های فضای کاربر (`user programs`) است که در محیط کاربر اجرا می‌شوند. این برنامه‌ها از طریق کامپایل شدن به فایل‌های اجرایی تبدیل می‌شوند و به عنوان بخشی از سیستم در اختیار کاربر قرار می‌گیرند. در فایل `Makefile`، این برنامه‌ها معمولاً به صورت زیر تعریف شده‌اند:


```
UPROGS=\
_cat\
_echo\
_forktest\
_grep\
_init\
_kill\
_ln\
_ls\
_mkdir\
_rm\
_sh\
_stressfs\
_usertests\
_wc\
_zombie\
_history\
_encode\
_decode\
```

هر یک از این برنامه‌ها، به صورت یک فایل اجرایی در فضای کاربر (مانند cat, echo, sh) ایجاد می‌شود. علامت _ در ابتدا، نشان‌دهنده‌ی فایل‌های میانی است که در نهایت به نام اصلی خود (بدون _) تغییر نام می‌دهند.

ULIB: این متغیر به کتابخانه‌های فضای کاربر (user libraries) اشاره دارد که برای لینک کردن برنامه‌های کاربری از آن‌ها استفاده می‌شود. در Makefile، کتابخانه‌های کاربری مانند ulib.o, usys.o و سایر فایل‌های مورد نیاز برای اجرای برنامه‌های کاربر در این متغیر تعریف شده‌اند که بعداً توسط ld به فایل‌ها اضافه شده و در کدهای کرنل از این کتابخانه‌ها استفاده می‌شود:

```
ULIB = ulib.o usys.o printf.o umalloc.o
```

پس این object file شامل توابع کتابخانه‌ای و system call هایی هستند که برنامه‌های کاربر به آن‌ها نیاز دارند تا بتوانند با هسته تعامل داشته باشند.

● اجرا بر روی شبیه‌ساز QEMU

سوال 5) دستور `make qemu -n` را اجرا نمایید. دو دیسک به عنوان ورودی به شبیه‌ساز داده شده است. محتوای آنها چیست؟ (راهنمایی: این دیسک‌ها حاوی سه خروجی اصلی فرایند بیلد هستند.)

دستور `make qemu -n` به صورت شبیه‌سازی فقط نشان می‌دهد که اگر بخواهید برنامه را در QEMU اجرا کنید، چه مراحل طی خواهد شد، اما هیچ تغییری اعمال نمی‌شود و برنامه واقعاً اجرا نخواهد شد.

برای شبیه‌سازی سیستم‌عامل xv6، دو دیسک اصلی به شبیه‌ساز داده می‌شود:

```
qemu-system-i386 -serial mon:stdio -drive file=fs.img,index=1,media=disk,format=raw -drive file=xv6.img,index=0,media=disk,format=raw -smp 2 -m 512
```

1. **xv6.img**: شامل بوت‌لودر (bootloader) که برای بوت اولیه است و فایل‌های اصلی سیستم‌عامل که برای بارگذاری سیستم‌عامل استفاده می‌شوند.

2. **Fs.img**: این دیسک حاوی **file system** مجازی است که تمامی فایل‌ها و داده‌های ذخیره‌شده روی دیسک را در بر می‌گیرد. پس شامل فایل‌ها و داده‌هایی است که سیستم‌عامل برای عملکرد خود به آن‌ها نیاز دارد. همچنین برنامه‌های جانبی و `user programs` مثل `cat_` و `echo_` و `grep_` و داده‌های کاربر نیز می‌توانند در این دیسک ذخیره شوند.

این فایل سیستم توسط ابزار `mkfs` ساخته شده است که فایل‌هایی مانند `README` و برنامه‌های کامپایل شده را بر روی این دیسک قرار می‌دهد.

```
./mkfs fs.img README_cat_echo_forktest_grep_init_kill_ln_ls_mkdir_rm_sh_stressfs_usertests_wc_zombie_history_encode_decode
```

نهایتاً هم سه خروجی اصلی فرایند بیلد را میتوان `bootblock` که بوت‌لودر اولیه است و کرنل سیستم عامل و فایل سیستم که حاوی اطلاعات فایل‌های سیستم و برنامه‌های کاربر است دانست.

● اجرای بوتلودر

سوال 8) علت استفاده از دستور **objcopy** در حین اجرای عملیات **make** چیست؟

دستور **objcopy** در جریان عملیات **make** برای تبدیل فرمت فایل‌های **.o** یا اجرایی و حذف اطلاعات اضافی مانند هدرها استفاده می‌شود. این کار باعث بهینه‌سازی و کاهش حجم فایل و ایجاد نسخه‌های باینری خام (**raw binary**) مناسب برای شبیه‌سازها می‌شود. پس **objcopy** فایل‌ها را برای سازگاری با محیط‌های خاص آماده می‌کند.

- حذف اطلاعات غیرضروری: با استفاده از فلگ **-S**، بخش‌های غیرضروری (مثل اطلاعات سمبول‌ها) از فایل حذف می‌شوند تا حجم فایل نهایی کمتر شود.
- تبدیل به قالب باینری خام: با استفاده از فلگ **-O binary**، فایل **.o** یا اجرایی به یک فایل باینری خام تبدیل می‌شود. این فایل‌ها برای بارگذاری مستقیم در حافظه و اجرای سیستم‌عامل یا بوتلودر ضروری هستند.

در **makefile** ما هم دستور **objcopy** برای تبدیل فایل‌های **.o** به فایل‌های باینری خام استفاده شده است. در اولین مورد، برای ساخت فایل **bootblock** از فایل **bootblock.o**، دستور **objcopy** با فلگ‌های **-S** و **-O binary** و **-j .text** استفاده شده است. فلگ **-S** باعث حذف اطلاعات اشکال‌زدایی می‌شود، فلگ **-O binary** خروجی را به فرمت باینری خام تبدیل می‌کند، و فلگ **-j .text** مشخص می‌کند که فقط بخش **.text** که شامل کد اجرایی است، استخراج شود.

```
$ (objcopy -S -O binary -j .text bootblock.o bootblock)
```

در مورد دوم، برای فایل **entryother** از فایل **bootblockother.o** دقیقاً همان دستورات و فلگ‌ها استفاده شده‌اند و هدف مشابه است: تبدیل یک فایل **.o** به باینری خام که فقط کد اجرایی را شامل شود.

```
$ (objcopy -S -O binary -j .text bootblockother.o entryother)
```

در مورد سوم، برای فایل `initcode`، از فایل `initcode.out` استفاده می‌شود. این بار دستور `objcopy` با فلگ‌های `-S` و `-O binary` اجرا می‌شود، اما فلگ `-z` به کار نمی‌رود، بنابراین کل محتوای فایل شیء به باینری خام تبدیل می‌شود.

```
$ (initcode) initcode.out binary -O -S (OBJCOPY)
```

سوال 13) کد `bootmain.c` هسته را با شروع از سکتور بعد از سکتور بوت خوانده و در آدرس `0x100000` قرار می‌دهد. علت انتخاب این آدرس چیست؟

آدرس‌های پایین‌تر از 1 مگابایت (مثل `0x7C00` که بوت‌لودر در آن بارگذاری می‌شود) به دلایل تاریخی برای بوت‌لودر و داده‌های سیستم عامل رزرو شده‌اند. این بخش شامل BIOS و سایر روتین‌های ضروری است که برای راه‌اندازی سیستم نیاز هستند. بارگذاری هسته در آدرس `0x100000` از تداخل با این بخش‌ها جلوگیری می‌کند.

● اجرای هسته `xv6`

سوال 18) علاوه بر صفحه‌بندی در حد ابتدایی از قطعه‌بندی به منظور حفاظت هسته استفاده خواهد شد. این عملیات توسط `seginitt()` انجام می‌گردد. همانطور که ذکر شد، ترجمه قطعه تأثیری بر ترجمه آدرس منطقی نمی‌گذارد. زیرا تمامی قطعه‌ها اعم از کد و داده روی یکدیگر می‌افتند. با این حال برای کد و داده‌های سطح کاربر پرچم `SEG_USER` تنظیم شده است. چرا؟ (راهنمایی: علت مربوط به ماهیت دستورالعمل‌ها و نه آدرس است.)

- پرچم `SEG_USER` به ما کمک می‌کند تا کد و داده‌های مربوط به برنامه‌های کاربر (که در حالت کاربر اجرا می‌شوند) را از هسته سیستم عامل جدا کنیم. این کار باعث می‌شود که برنامه‌های کاربر نتوانند به بخش‌های حساس و محافظت‌شده هسته دسترسی پیدا کنند.
- وقتی یک برنامه کاربر بخواهد از خدمات هسته (مانند خواندن فایل یا دسترسی به سخت‌افزار) استفاده کند، باید به حالت هسته (`kernel mode`) برود. پرچم `SEG_USER` به سیستم کمک می‌کند

تا این انتقال را مدیریت کند و اطمینان حاصل کند که فقط برنامه‌های مجاز می‌توانند به حالت هسته بروند.

- پرچم `SEG_USER` تعیین می‌کند که کدام برنامه‌ها می‌توانند به بخش‌های خاصی از حافظه دسترسی پیدا کنند. این کار به حفاظت از داده‌ها و جلوگیری از دسترسی‌های غیرمجاز کمک می‌کند.
- با استفاده از پرچم `SEG_USER`، سیستم‌عامل می‌تواند از برنامه‌های کاربر در برابر انجام کارهایی که ممکن است به هسته آسیب برساند یا اطلاعات حساس را افشا کند، محافظت کند. این کار امنیت سیستم را افزایش می‌دهد.

● اجرای نخستین برنامه سطح کاربر

سوال (19) جهت نگهداری اطلاعات مدیریتی برنامه‌های سطح کاربر ساختاری تحت عنوان `struct proc` (خط ۲۳۳۶) ارائه شده است. اجزای آن را توضیح داده و ساختار معادل آن در سیستم‌عامل لینوکس را بیابید.

1. `Process State (state):`

این فیلد مشخص می‌کند که فرآیند در چه وضعیتی است، مثل تخصیص داده شده (`allocated`)، آماده اجرا (`ready to run`)، در حال اجرا (`running`)، در حال انتظار برای I/O (`waiting for I/O`) یا در حال اتمام (`exiting`) باشد. این حالت‌ها به کرنل می‌گویند که با فرآیند چه کار کند.

2. `Page Directory (pgdir):`

این فیلد به `Page Table` فرآیند اشاره می‌کند که آدرس‌های مجازی فرآیند را به آدرس‌های فیزیکی در حافظه ترجمه می‌کند. این ساختار کمک می‌کند که هر فرآیند فضای حافظه مختص خود را داشته باشد و از دسترسی به حافظه سایر فرآیندها جلوگیری شود.

3. `Kernel Stack (kstack):`

هر فرآیند یک `Kernel Stack` دارد که در زمان اجرای فرآیند در حالت کرنل استفاده می‌شود، مثلاً

وقتی فرآیند یک System Call انجام می‌دهد یا وقفه‌ای رخ می‌دهد. این پشته برای ذخیره اطلاعات موقت کرنل استفاده می‌شود.

4. CPU Context(context):

این فیلد وضعیت CPU (مثل ثبات‌ها و آدرس بازگشت) را نگهداری می‌کند تا وقتی که کرنل بخواهد بین فرآیندها Context Switch کند، از این اطلاعات برای بازیابی فرآیند استفاده کند.

5. Process Name(name):

این فیلد یک رشته است که نام فرآیند را نگهداری می‌کند، که بیشتر برای Debugging مفید است.

6. Process ID(pid):

این فیلد شناسه منحصر به فرد فرآیند است. هر فرآیند یک PID دارد که کرنل از آن برای شناسایی فرآیندها استفاده می‌کند. مثل شماره شناسنامه برای هر فرآیند عمل می‌کند.

7. Trap Frame(tf):

زمانی که یک وقفه (Interrupt) یا System Call رخ می‌دهد، وضعیت ثبات‌های CPU در Trap Frame ذخیره می‌شود. این کمک می‌کند که فرآیند بعد از بازگشت از وقفه به درستی ادامه پیدا کند.

معادل struct proc در لینوکس:

در لینوکس، ساختاری به نام task_struct وجود دارد که اطلاعات مشابهی را نگهداری می‌کند:

1. state: وضعیت فرآیند (Running، Sleeping و ...).

2. mm_struct: مدیریت فضای حافظه (معادل pgdir در xv6).

3. stack: اشاره‌گر به Kernel Stack فرآیند.

4. pid: شناسه فرآیند، مشابه PID در xv6.

5. sched_info: اطلاعات مربوط به Scheduling و زمان‌بندی.

لینوکس دارای یک ساختار پیچیده‌تر است زیرا باید قابلیت‌هایی مثل Multithreading و Advanced Scheduling را پشتیبانی کند.

سوال 23) کدام بخش از آماده‌سازی سیستم، بین تمامی هسته‌های پردازنده مشترک و کدام بخش اختصاصی است؟ (از هر کدام یک مورد را با ذکر دلیل توضیح دهید.) زمان‌بند روی کدام هسته اجرا می‌شود؟

بخش‌های مشترک در آماده‌سازی سیستم برای تمامی هسته‌های پردازنده:

- جدول صفحات (Page Table): جدول صفحات مسئول مدیریت حافظه و نگاشت آدرس‌های مجازی به آدرس‌های فیزیکی است. تمامی هسته‌های پردازنده از یک جدول صفحه‌ی مشترک برای دسترسی به حافظه استفاده می‌کنند. این باعث می‌شود تا تمامی هسته‌ها به داده‌های یکسانی در حافظه دسترسی داشته باشند و سازگاری بین پردازش‌ها حفظ شود.
- سیستم ورودی/خروجی: مدیریت دستگاه‌های ورودی و خروجی نیز بین تمامی هسته‌ها به اشتراک گذاشته می‌شود. دستگاه‌هایی مثل دیسک و شبکه نیاز دارند که توسط تمامی هسته‌ها به اشتراک گذاشته شوند، زیرا هر هسته ممکن است بخواهد داده‌ای را از این دستگاه‌ها بخواند یا روی آن‌ها بنویسد.
- قفل‌های سیستم (Locks): برای جلوگیری از دسترسی همزمان و نامطلوب به داده‌های مشترک بین هسته‌ها، سیستم عامل از قفل‌هایی استفاده می‌کند. این قفل‌ها تضمین می‌کنند که فقط یک هسته در هر لحظه به داده‌های مشترک دسترسی داشته باشد.

بخش‌های اختصاصی هر هسته:

- مدیریت وقفه‌ها (Interrupt Handling): هر هسته‌ی پردازنده مسئول مدیریت وقفه‌های خود است. برای مثال، کنترل‌کننده محلی وقفه (Local APIC) در هر هسته به صورت مستقل تنظیم می‌شود تا وقفه‌های مربوط به همان هسته را مدیریت کند. این وقفه‌ها می‌توانند شامل وقفه‌های زمان‌سنج یا رویدادهای خاصی باشند که فقط برای آن هسته اتفاق می‌افتند.

- پشته کرنل (Kernel Stack): هر هسته يك پشته اختصاصی دارد كه برای اجرای عملیات سیستم عامل استفاده می‌شود. پشته‌ی کرنل برای ذخیره‌ی وضعیت اجرایی هسته و فرآیندهای در حال اجرا استفاده می‌شود.

زمان‌بند (Scheduler):

زمان‌بند، كه مسئولیت مدیریت اجرای فرآیندها را بر عهده دارد، به صورت مستقل روی هر هسته اجرا می‌شود. هر هسته دارای يك حلقه زمان‌بندی اختصاصی است كه فرآیندهای قابل اجرا (RUNNABLE) را از لیست فرآیندها انتخاب کرده و اجرا می‌کند. این باعث می‌شود كه هر هسته بتواند به‌طور مستقل فرآیندها را مدیریت كند و نیازی به زمان‌بندی مركزی نباشد و فرآیندهای سیستم به صورت متعادل و همزمان بین هسته‌ها توزیع شوند و بار كاری روی يك هسته متمرکز نشود.

زمان‌بند روی کدام هسته اجرا می‌شود؟

زمان‌بند در همه هسته‌ها اجرا می‌شود. هر هسته زمان‌بند خودش را دارد و می‌تواند به محض اینکه بیکار شود، فرآیندی از صف مشترك فرآیندها برداشته و آن را اجرا كند. این ویژگی باعث می‌شود كه فرآیندهای سیستم به صورت متعادل و همزمان بین هسته‌ها توزیع شوند و بار كاری روی يك هسته متمرکز نشود.

• اشكال زدایی

روند اجرای GDB

1) برای مشاهده Breakpoint ها از چه دستوری استفاده می‌شود؟

برای مشاهده Breakpoint ها در GDB، از دستور زیر استفاده می‌شود:

```
$ info breakpoints
```

این دستور تمام Breakpoint های فعلی و اطلاعات مربوط به آنها را نشان می‌دهد.

2) برای حذف يك Breakpoint از چه دستوری و چگونه استفاده می‌شود؟

برای حذف يك Breakpoint، از دستور زیر استفاده می‌شود:

\$ delete [breakpoint_number]

مثلاً برای حذف Breakpoint شماره ۱:

\$ delete 1

برای حذف تمام Breakpoint ها، می‌توان از دستور زیر استفاده کرد:

\$ delete

کنترل روند اجرا و دسترسی به حالت سیستم

(3) دستور bt را اجرا کنید. خروجی آن چه چیزی را نشان می‌دهد؟

در GDB، دستور bt که مخفف "backtrace" است، برای نمایش پشته‌ی فراخوانی‌های فعلی استفاده می‌شود. این دستور نشان می‌دهد که چگونه برنامه از نقطه فعلی اجرای خود به اینجا رسیده است، به عبارتی دیگر، نشان می‌دهد که چه توابعی به ترتیب فراخوانی شده‌اند تا به نقطه فعلی برسیم.

\$ bt

خروجی این دستور شامل لیستی از توابع فراخوانی شده به همراه پارامترهای ورودی آن‌ها و مکان‌هایی در کد که این توابع فراخوانی شده‌اند، می‌باشد.

(4) دو تفاوت دستورهای x و print را توضیح دهید. چگونه می‌توان محتوای یک ثابت خاص را چاپ کرد؟

- دستور x: برای بررسی محتویات حافظه استفاده می‌شود. این دستور به شما امکان می‌دهد یک آدرس مشخص را با فرمت‌های مختلف نمایش دهید. ساختار کلی دستور به شکل زیر است:

x/nfu address

که در آن n تعداد واحدها، f فرمت نمایش، و u اندازه هر واحد است. به عنوان مثال:
x/4xw 0x7fffffff0000
کلمه در حافظه را از آدرس داده شده به صورت
هگزادسیمال نمایش می‌دهد.

- دستور print: برای نمایش مقادیر متغیرها یا عبارات به کار می‌رود. این دستور می‌تواند برای نمایش مقادیر متغیرهای محلی، ثبات‌ها و هر عبارت C که در برنامه استفاده شده، استفاده شود. ساختار کلی دستور به شکل زیر است:

print variable_name

این دستور مقدار متغیری به نام variable_name را نمایش می‌دهد.

برای چاپ محتوای یک ثابت خاص (register)، می‌توان از دستور print استفاده کرد. برای نمایش یک ثابت خاص (مثل eax)، از دستور print به شکل زیر استفاده می‌شود:

```
print $eax
```

علامت \$ برای اشاره به ثابت‌ها استفاده می‌شود.

5) برای نمایش وضعیت ثابت‌ها از چه دستوری استفاده می‌شود؟ متغیرها محلی چطور؟ نتیجه این دستور را در گزارش‌کار خود بیاورید. همچنین در گزارش خود توضیح دهید که در معماری x86 رجیسترهای edi و esi نشانگر چه چیزی هستند؟

برای نمایش وضعیت ثابت‌ها در GDB، از دستور info registers استفاده می‌شود. این دستور تمام مقادیر فعلی ثابت‌های CPU را نمایش می‌دهد.

برای نمایش متغیرهای محلی در یک تابع خاص، از دستور info locals استفاده می‌شود. این دستور تمامی متغیرهای محلی فعلی در تابعی که در آن قرار دارید را نشان می‌دهد.

- قرار دادن Breakpoint در ابتدای تابع consoleintr:

```
(gdb) target remote tcp::26000
Remote debugging using tcp::26000
0x0000ffff in ?? ()
(gdb) b consoleintr
Breakpoint 1 at 0x80100fc0: file console.c, line 377.
(gdb) continue
Continuing.

Thread 1 hit Breakpoint 1, consoleintr (getc=0x801035e0 <kbdgetc>) at console.c:377
377     acquire(&cons.lock);
(gdb) list
372
373     void consoleintr(int (*getc)(void))
374     {
375         int c, doprocdump = 0;
376
377         acquire(&cons.lock);
378         while ((c = getc()) >= 0)
379         {
380             switch (c)
381             {
```

- وضعیت ثابت‌ها:

```
(gdb) info registers
eax             0x1             1
ecx             0x0             0
edx             0x0             0
ebx             0x80116c98      -2146341736
esp             0x80116c40      0x80116c40 <stack+3824>
ebp             0x80116c5c      0x80116c5c <stack+3852>
esi             0x80113020      -2146357216
edi             0x80113024      -2146357212
eip             0x80100fc0      0x80100fc0 <consoleintr>
eflags          0x86           [ IOPL=0 SF PF ]
cs              0x8            8
ss              0x10           16
ds              0x10           16
es              0x10           16
fs              0x0            0
gs              0x0            0
fs_base         0x0            0
gs_base         0x0            0
k_gs_base       0x0            0
cr0             0x80010011      [ PG WP ET PE ]
cr2             0x0            0
cr3             0x3ff000        [ PDBR=1023 PCID=0 ]
cr4             0x10           [ PSE ]
cr8             0x0            0
efer            0x0            [ ]
```

```
xmm0 {v4_float = {0x0, 0x0, 0x0, 0x0}, v2_double = {0x0, 0x0}, v16_int8 = {0x0 <repeats 16 times>}, v8_int16 = {0x0, 0x0, 0x0, 0x0, 0x0, 0x0, 0x0, 0x0}, v4_int32 = {0x0, 0x0, 0x0, 0x0}, v2_int64 = {0x0, 0x0}, uint128 = 0x0}
xmm1 {v4_float = {0x0, 0x0, 0x0, 0x0}, v2_double = {0x0, 0x0}, v16_int8 = {0x0 <repeats 16 times>}, v8_int16 = {0x0, 0x0, 0x0, 0x0, 0x0, 0x0, 0x0, 0x0}, v4_int32 = {0x0, 0x0, 0x0, 0x0}, v2_int64 = {0x0, 0x0}, uint128 = 0x0}
xmm2 {v4_float = {0x0, 0x0, 0x0, 0x0}, v2_double = {0x0, 0x0}, v16_int8 = {0x0 <repeats 16 times>}, v8_int16 = {0x0, 0x0, 0x0, 0x0, 0x0, 0x0, 0x0, 0x0}, v4_int32 = {0x0, 0x0, 0x0, 0x0}, v2_int64 = {0x0, 0x0}, uint128 = 0x0}
xmm3 {v4_float = {0x0, 0x0, 0x0, 0x0}, v2_double = {0x0, 0x0}, v16_int8 = {0x0 <repeats 16 times>}, v8_int16 = {0x0, 0x0, 0x0, 0x0, 0x0, 0x0, 0x0, 0x0}, v4_int32 = {0x0, 0x0, 0x0, 0x0}, v2_int64 = {0x0, 0x0}, uint128 = 0x0}
xmm4 {v4_float = {0x0, 0x0, 0x0, 0x0}, v2_double = {0x0, 0x0}, v16_int8 = {0x0 <repeats 16 times>}, v8_int16 = {0x0, 0x0, 0x0, 0x0, 0x0, 0x0, 0x0, 0x0}, v4_int32 = {0x0, 0x0, 0x0, 0x0}, v2_int64 = {0x0, 0x0}, uint128 = 0x0}
xmm5 {v4_float = {0x0, 0x0, 0x0, 0x0}, v2_double = {0x0, 0x0}, v16_int8 = {0x0 <repeats 16 times>}, v8_int16 = {0x0, 0x0, 0x0, 0x0, 0x0, 0x0, 0x0, 0x0}, v4_int32 = {0x0, 0x0, 0x0, 0x0}, v2_int64 = {0x0, 0x0}, uint128 = 0x0}
xmm6 {v4_float = {0x0, 0x0, 0x0, 0x0}, v2_double = {0x0, 0x0}, v16_int8 = {0x0 <repeats 16 times>}, v8_int16 = {0x0, 0x0, 0x0, 0x0, 0x0, 0x0, 0x0, 0x0}, v4_int32 = {0x0, 0x0, 0x0, 0x0}, v2_int64 = {0x0, 0x0}, uint128 = 0x0}
xmm7 {v4_float = {0x0, 0x0, 0x0, 0x0}, v2_double = {0x0, 0x0}, v16_int8 = {0x0 <repeats 16 times>}, v8_int16 = {0x0, 0x0, 0x0, 0x0, 0x0, 0x0, 0x0, 0x0}, v4_int32 = {0x0, 0x0, 0x0, 0x0}, v2_int64 = {0x0, 0x0}, uint128 = 0x0}
mxcsr 0x1f80 [ IM DM ZM OM PM ]
```

● وضعیت متغیرهای محلی:

```
(gdb) info locals
c = <optimized out>
doprocDump = 0
```

در معماری x86، رجیسترهای EDA (Extended Destination Index) و ESI (Extended Source Index) جزو رجیسترهای عمومی ۳۲ بیتی هستند و کاربردهای متعددی دارند. اما به طور خاص، در دستورات و عملکردهایی که شامل عملیات مربوط به رشته‌ها و انتقال داده‌ها هستند، این رجیسترها نقش مهمی دارند.

- ESI (Source Index): به عنوان شاخص منبع (source index) عمل می‌کند. این رجیستر معمولاً آدرس مبدا (منبع) داده‌هایی که باید خوانده یا پردازش شوند را نگه می‌دارد. در عملیات مربوط به رشته‌ها (مثل MOVS, LODS, SCAS)، رجیستر ESI برای اشاره به آدرس مبدا در حافظه استفاده می‌شود. به طور معمول این عملیات داده‌ها را از آدرسی که در ESI قرار دارد خوانده و به جای دیگری منتقل می‌کنند.

- **EDI (Destination Index):** به عنوان شاخص مقصد (destination index) عمل می‌کند. این رجیستر معمولاً آدرس مقصد داده‌ها را نگه می‌دارد. در عملیات مرتبط با انتقال داده‌های رشته‌ای، رجیستر EDI برای اشاره به آدرس مقصد در حافظه استفاده می‌شود. داده‌هایی که از منبع (اشاره شده توسط ESI) خوانده می‌شوند، به آدرسی که EDI نشان می‌دهد، نوشته می‌شوند.

6) به کمک استفاده از GDB، درباره ساختار struct input موارد زیر را توضیح دهید:

- توضیح کلی این struct و متغیرهای درونی آن و نقش آن‌ها

ساختار struct input برای مدیریت و نگهداری ورودی‌هایی که از دستگاه‌های ورودی مثل کیبورد به سیستم می‌رسد، استفاده می‌شود. این ساختار به عنوان یک بافر حلقوی (circular buffer) طراحی شده است که ورودی‌های کاربر را در خود ذخیره کرده و سپس سیستم می‌تواند به این داده‌ها دسترسی پیدا کند. این ساختار به طور کلی در فایل console.c تعریف شده و شامل متغیرهایی است که برای مدیریت ورودی از جمله کیبورد استفاده می‌شود.

```
181     #define INPUT_BUF 128
182     struct {
183         char buf[INPUT_BUF];
184         uint r; // Read index
185         uint w; // Write index
186         uint e; // Edit index
187     } input;
```

- `buf[INPUT_BUF]`: یک آرایه از نوع char که ورودی‌ها (مثل کلیدهای زده شده روی کیبورد) را نگه می‌دارد. INPUT_BUF به طور پیش فرض برابر با ۱۲۸ تعریف شده است، که به معنی این است که این بافر می‌تواند تا ۱۲۸ کاراکتر ورودی را نگهداری کند.
- `r` (اندیس خواندن): این متغیر نشان‌دهنده موقعیت خواندن در بافر است. وقتی سیستم می‌خواهد یک ورودی را پردازش کند، از این اندیس برای خواندن از بافر استفاده می‌شود. با هر خواندن یک ورودی، این اندیس به جلو حرکت می‌کند (به صورت حلقوی).
- `w` (اندیس نوشتن): این متغیر نشان‌دهنده موقعیت نوشتن در بافر است. وقتی یک ورودی جدید مثل وارد کردن یک دستور دریافت می‌شود، داده در محل اندیس `w` در بافر نوشته می‌شود و سپس `w` به جلو حرکت می‌کند. اگر `w` به انتهای بافر برسد، دوباره به ابتدای بافر برمی‌گردد (حلقوی).
- `e` (اندیس ویرایش): این متغیر موقعیت فعلی در بافر را برای ویرایش یا اصلاح ورودی کاربر نشان می‌دهد. مثلاً زمانی که کاربر در حال تایپ است، `e` به سمت جلو حرکت می‌کند،

اما اگر کاربر کلید Backspace را بزند، e به عقب حرکت می‌کند و ورودی قبلی حذف می‌شود. این متغیر تنها زمانی که کاربر هنوز کلید Enter را نزده است تغییر می‌کند، یعنی زمانی که کاربر در حال تایپ است و هنوز ورودی ثبت نهایی نشده است.

● نحوه و زمان تغییر مقدار متغیرهای درونی (برای مثال، input.e در چه حالتی تغییر می‌کند و چه مقداری می‌گیرد)

- متغیر e با هر کلید فشرده‌شده (مثل حروف و اعداد) افزایش پیدا می‌کند، یعنی به سمت جلو حرکت می‌کند. اگر کاربر کلید Backspace را فشار دهد، e کاهش می‌یابد، که نشان‌دهنده حذف آخرین کاراکتر وارد شده است. زمانی که کاربر کلید Enter را فشار دهد، ورودی کامل شده و پردازش می‌شود.
- متغیر w زمانی تغییر می‌کند که سیستم ورودی تایپ‌شده را در بافر قرار دهد، یعنی وقتی کاربر کلید Enter را فشار می‌دهد، ورودی تایپ‌شده در buf ذخیره می‌شود و w به جلو حرکت می‌کند. این مقدار همچنین با هر ورودی جدید در حال تغییر است و به سمت جلو حرکت می‌کند و همواره به اولین خانه‌ی بعد از آخرین ورودی اشاره می‌کند.
- متغیر r زمانی تغییر می‌کند که هسته سیستم (kernel) می‌خواهد ورودی‌های ذخیره‌شده در بافر را بخواند. معمولاً این اتفاق وقتی می‌افتد که ورودی کامل شده (مثل بعد از زدن Enter) و سیستم باید آن ورودی را پردازش کند. هر بار که ورودی پردازش می‌شود، r به سمت جلو حرکت می‌کند تا به ورودی بعدی اشاره کند.

7) خروجی دستورهای layout src و layout asm در TUI چیست؟

layout src: این دستور نمایشی از کد منبع (source code) را در رابط کاربری متنی GDB فعال می‌کند. می‌توان خطوط کد منبع فعلی را که در اینجا به زبان C نوشته شده است در بالای صفحه مشاهده و به راحتی مکان‌یابی کرد.

layout asm: این دستور نمایشی از کد اسمبلی (assembly code) را در رابط کاربری متنی GDB فعال می‌کند. می‌توان دستورالعمل‌های اسمبلی که کامپایلر gcc از زبان C تولید کرده است را مشاهده نمود.

8) برای جابجایی میان توابع زنجیره فراخوانی جاری (نقطه توقف) از چه دستوراتی استفاده می‌شود؟

- frame <n>

برای جابجایی به یک قاب (فریم) خاص در زنجیره فراخوانی استفاده می‌شود. با این دستور می‌توان به فریم شماره $\langle n \rangle$ در زنجیره فراخوانی رفت. قاب شماره ۰ قاب فعلی است (تابع فعلی که در آن قرار داریم).

- `up <n>`

این دستور برای حرکت به سمت قاب‌های بالاتر (یعنی به توابعی که فراخوانی‌کننده تابع فعلی بوده‌اند) در زنجیره فراخوانی استفاده می‌شود. می‌توان با این دستور به قاب بالاتر (caller function) رفت. اگر عددی $\langle n \rangle$ مشخص شود، به تعداد آن فریم‌ها به سمت بالا حرکت می‌کند.

- `down <n>`

این دستور برای حرکت به سمت قاب‌های پایین‌تر (یعنی به توابعی که توسط تابع فعلی فراخوانی شده‌اند) استفاده می‌شود. اگر عددی $\langle n \rangle$ مشخص شود، به تعداد آن فریم‌ها به سمت پایین حرکت می‌کند.
